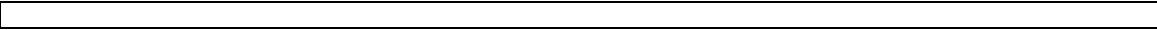

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

1 ירושלמי ראש השנה
1.1 ירושלמי ראש השנה פ"א

ירושלמי ראש השנה פ"א ה"א (וילנה א,א)

שמות בא יב,ב, התחדש הנה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה:

התחדש הנה לכם - מיעוט, ראשון הוא לכם - מיעוט, מיעוט אחר מיעוט לרבות.

מיעוט א' מעט את הפריטים הבאים מלהיות שייכים ל- **ראשון** (לראש חדש ניסן) המתמעטים הם: שנות עולם, שמיטין, יובלות, נטיעה,

ירקות (היינו מעשרות), מלכים, רגלים

אבל הותר **ראש חדשים** ראש למנין חדשים

מיעוט ב' מעט מהמיעוט הראשון (כלומר מוציא מהקבוצה שהתמעטה) את מלכים ורגלים ומצרפן לקבוצה שבה נשאר קודם **ראש**

חדשים למנין חדשים

• **התחדש הנה לכם** - דרגא תביר טפחא **ראש חדשים** - מונח אתנח

• **ראשון הוא לכם** - מרכא פשטא זקף-קטן, חותך שני פריטים מהמיעוט הראשון והם מלכים ורגלים ומצרפן ע"י **ראשון** - מרכא

שמאריך את הקבוצה, אל הפריט **ראש חדשים** שנותר מהחיתוך הראשון

•

• טט **התחדש הנה לכם** - דרגא תביר טפחא **ראש חדשים** - מונח אתנח

• דרגא תביר טפחא - קבוצת פריטים שאפיונם **ראש חדשים** - מונח אתנח. ראש משמעו עצם העומד לעצמו בלי פריטים הנמשכים

אחריו. לעומתו **ראשון** - משמעו פריט ראשון בסידרת פריטים.

• **אין בתנ"ך** התיחסות מפורשת לחדשים של שנות עולם, שמיטין, יובלות, נטיעה, ירקות (היינו מעשרות),

• **לעומת זאת** יש התיחסות מפורשת לחדשים באופן סדרתי המתיחס לחדש ניסן כראשון לחדשי השנה למנין ישראל, כך הוא למלכי

ישראל ולרגלים של ישראל.

הדרשה לשייך ראשי שנים אחרים לניסן ואחרים לזמנים אחרים מסתמכת על ידיעה שיש ראשי שנים לענינים שונים. ה-**ירושלמי ראש**

השנה פ"א ה"א מביא ראיה לראש השנה למלכי ישראל מהפסוקים הבאים:

רבי יעקב בר אבא ר' יסא בשם ר' יוחנן

כתיב דברי הימים ב ג,ב: וַיִּחַל לְבָנוֹת בַּחֲדָשִׁי הַשָּׁנִי בַשָּׁנָה אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ:

הקיש שנת **ארבע** למלכותו ל- **השני** שבחדשים, מה שני שבחדשים אין מונין אלא מניסן אף שני ש-**בשנת ארבע** לְמַלְכוּתוֹ: אין

מונין אלא מניסן. וזה שהחדש השני אן הוא מניסן לומדים מהפסוק המקביל במלכים שבו נאמר חדש זיו שהוא אייר הבא אחרי ניסן.

ויחל – תלישא-גדולה, אפשר כי בתפקיד של חציצה בין שנה לשנה למלכים שמתחילה בראש חדש ניסן.

ה- **ירושלמי ראש השנה פ"א ה"א (וילנה א,ב)** מקשה, אין לי אלא לשעה לדורות מניין? זו דוגמה פרטית למנין שנות מלכות שלמה המלך,

מניין שזה כללי? ועונה בפסוק **מלכים א ג,א: וַיְהִי בַשְּׁמוֹנִים שָׁנָה וָאַרְבַּע מָאוֹת שָׁנָה לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ-מִצְרַיִם בַּשָּׁנָה**

הַרְבִּיעִית בַּחֲדָשׁ זֶה הוּא הַחֲדָשׁ הַשָּׁנִי לְמַלְךְ שְׁלֹמֹה עַל-יִשְׂרָאֵל וַיִּבֶן הַבַּיִת לַיהוָה:

חלק מפסוק זה מקביל לפסוק הנ"ל מ-**דברי הימים ב ג,ב: אלא** שתבנית טעמיו היא כעין פרט וכלל ופרט. הכלל שבו המרומז **בטעמי**

בשנה הרביעית – קדמא ואולא, בא ללמד על המנין לכל מלכי ישראל. ונראה מתבנית טעמיו כי הוא מלמד על עצם הקיום של ראשי

שנים לענינים שונים.

וַיְהִי בַשְּׁמוֹנִים שָׁנָה וָאַרְבַּע מָאוֹת שָׁנָה – מונח מונח מונח מונח מונח מונח פזר, כעין ששה פזר, דרוש למקום אחר ואם צריך גם למקומו

מעין הענין המצויין ע"י התלישא שאחריו.

לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ-מִצְרַיִם – מונח מונח תלישא-קטנה, כעין שלוש תלישא-קטנה, מענין תפקידי תלישא – שיעור, חציצה,

מחיצה, מידרוג בביצוע מצווה, מידרוג בעונשין.

תלישא-קטנה מרמזת לראש שנה בכלל כי הוא כעין **חציצה** בין שנה לשנה לענין כלשהו הצריך מנין שנה.

כעין שלוש תלישא-קטנה ירמז כי ראש חודש ניסן הוא ראש שנה לשלושה דברים: מנין חדשי ישראל, למלכים, לרגלים.

א. מנין חדשי ישראל המונים חדשים ליציאת מצרים,

ב. למלכים: בודאות למלכי ישראל ואף למלכי אומות העולם כפי המבורר בהמשך הירושלמי.

ג. לרגלים הענין מבורר בהמשך בקשר לקיום מצוות לא תאחר הבאת נדרי קרבנות, למאן דאמר שכל תאחר הוא על רגלים

כסידרן, אז הנודר בין פסח לשבועות, יתנו לו עד חמשה רגלים לא לעבור על הלאו של בל תאחר, הוא כבר הפסיד את העשה

להביא ברגל הראשון אחרי נדרו.

פזר באופן כללי ירמו ללימוד במקום אחר ואם צריך גם למקומו. כאן מתאפיין מלימוד תלישא וכנראה מלמד מעין הענין המצויין ע"י התלישא שאחריו, העוסק בכעין מחיצה שראש שנה מהוה בין שנה לשנה. כל מונח שלפני פזר מוסיף כעין עוד פזר. פזר המלמד למקומו. היות וכל מונח מוסיף כעין עוד פזר בענין המתאפיין ע"י התלישא אפשר כי כאן ע"פ בבלי ר"ה ז,א ילמד כי א' ניסן הוא כעין מחיצה המבדילה בין שנה לשנה

בבלי ראש השנה ז,א תנו רבנן: באחד בניסן ראש השנה לחדשים, ולעיבורין, ולתרומת שקלים, ויש אומרים אף לשכירות בתים. לחדשים מנלן - דכתיב (שמות בא יב,ב) **הַתְּחַדֵּשׁ הַזֶּה לְכֶם רִאשׁוֹן הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי:**

לימוד מפזר לשלושה ענינים למקומו (בקשר לראש חדש ניסן): לעיבורין, ולתרומת שקלים ויש אומרים אף לשכירות בתים. אם מעברין שנה אז יש לעבר את החדש שקודם לניסן ולא ביומו האחרון. מכריזים על תרומת השקלים בחודש הקודם לניסן ומקבלים התרומות לשנה המתחילה בניסן החל מראש חודש ניסן, וכך גם פוסקים מלהביא קרבנות מתרומת שקלים של שנה קודמת ומתחילים מתרומת שנה המתחילה בניסן.

בבלי ראש השנה ז,א לעיבורין מניסן מניין? והתניא: אין מעברין השנה לפני ראש השנה, ואם עיבורה - אינה מעוברת, אבל מפני הדחק מעברין אותה אחר ראש השנה מיד, ואף על פי כן אין מעברין אלא אדר! - אמר רב נחמן בר יצחק: מאי עיבורין - הפסקת עיבורין. (משגיגע ניסן כבר אין מעברין)

בבלי ראש השנה ז,א ולתרומת שקלים. מנלן? - אמר רבי יאשיה: אמר קרא (במדבר פינחס כח) זאת עלת חודש בחדשו לחדשי השנה. אמרה תורה: חדש והבא קרבן מתרומה חדשה. וגמרי שנה, שנה מניסן, דכתיב (שמות בא יב) ראשון הוא לכם לחדשי השנה..... אמר רב יהודה אמר שמואל: קרבנות צבור הבאין באחד בניסן - מצוה להביא מן החדש, ואם הביא מן הישן - יצא, אלא שחיסר מצוה. **בבלי ראש השנה ז,ב** ויש אומרים אף לשכירות בתים. תנו רבנן: המשכיר בית לחבירו לשנה - מונה שנים עשר חודש מיום ליום. ואם אמר לשנה זו, אפילו לא עמד אלא באחד באדר, כיון שהגיע יום אחד בניסן - עלתה לו שנה.

כעין שש פזר ללמד למקומות אחרים ולהוציא מקשר לראש חדש ניסן (א ניסן). (א אלול, א תשרי, טו תשרי, א או טו בשבט, טו ניסן, טו ניסן, ו סיון), סה"כ 7 תאריכים, ולר"א ולר"ש אין א אלול אלא זה א תשרי, סה"כ 6 תאריכים שהם ראש שנה בנוסף על א ניסן) א. ירמו ע"פ **פ"א ה"א** לראש שנה באחד באלול למעשר בהמה, ר' אליעזר ור' שמעון אומרים באחד בתשרי, ב. ירמו ע"פ **פ"א ה"ב** לראש חדש תשרי כראש שנה לשנות עולם, שמיטין, יובלות, נטיעה, ירקות (היינו מעשרות), מה שהתמעט בדרשה על (שמות בא יב,ב) **הַתְּחַדֵּשׁ הַזֶּה לְכֶם רִאשׁוֹן הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי,**

א.1. ע"פ **בבלי ר"ה יב,א** א' תשרי ראש שנה לירקות ולמעשרות ולגדרים. כאשר אדם נודר בערב ר"ה של תשרי בהגיע ר"ה נגמר גדרו. תוס' מסבירים כי המשנה לא הזכירה גדרים כי היא עוסקת בראשי שנים המתחילים דבר ואילו בהשלמת גדר מדובר בדבר המפסיק.

- ב. באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי בית שמאי, ובית הלל אומרין בחמשה עשר בו,
- ג. אפשר כי ירמו גם לנאמר ב-**פ"א ה"ג** מועדים שהם כעין ראשי שנה מבחינת השפעתם על השנה שנמשכת אחריהם:
- ד. **משנה ראש השנה פ"א מ"ב** בארבעה פראים העולם נידון בפסח על התבואה (טו ניסן) בעצרת על פירות האילן (ו סיון) בראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון (א תשרי) שנאמר (תהלים לג,טו) **הַיְצַר יְחַד לְכֶם תְּמַכִּין אֶל-כָּל-מַעֲשֵׂיהֶם:** ובהגג נידונין על המים. (טו תשרי)
- ה. ע"פ **בבלי ר"ה ז,ב** - טז ניסן ראש השנה לעומר, התיר מן החדש (מתבואה חדשה) במדינה, ומה שלא השריש עד יום זה כבר לא יותר בשנה זאת.
- ו. ע"פ **בבלי ר"ה ז,ב** - ו סיון ראש השנה למנחות, התיר מנחות מן החדש במקדש.

פזר בדרך רמז וסוד שתי פעמים 480 שנה ירמו ל- 960 שנה כמוסבר להלן:
בבלי יומא פ"ח מ"ט

אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים, שגאמר, (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. ואומר, (ירמיה יז) מקנה ישראל יי, מה מקנה מטהר את הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל:

נשלמה מסכת יומא

אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים, שגאמר,

יחזקאל לו,כה: וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מפל טמאותיכם ומכל גלוּלֵיכֶם אַטְהַר אֶתְכֶם:

ואומר ירמיהו יז,ג: **מקנה ישראל יהוה כל-עובדין ובשוי וסורוי וסורוי פאָרן ופּתבו פי עזבו מקור מים-חיים את-**

יהוה: פ, מה מקנה מטהר את הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל:

בית המקדש הראשון הוחל בנינו 480 שנה מיציאת מצרים, ועמד 410 שנה, ועד הקמת בית שני עברו עוד 70 שנה וסה"כ 960 שנה כמספר 960 לוג של מקווה כשר (3 אמות מעוקבות, 40 סאה, 240 קב, 960 לוג). הגמרא מציינת שרוב השנים האלה עבדה זרה ומששבו לבית שני ראו אנשי כנסת הגדולה שהיא שעת רצון ועמדו ובקשו ונענו וביטלו (כלאו) את יצר העבודה זרה מישראל. עבודה זרה מטמאה כמו נדה (מס' שבת) לכן מה מקנה (לפחות 960 לוג) מטהר את הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל: מיד שעברו את ה- 960 שנה ובפרט שכבר בימי מרדכי ואסתר (כ- 12 שנה לפני כן) קיימו וקבלו עליהם לחדש הברית ולעבוד את השם לבדו.